

IRODALOM—KÜLFÖLDI TANITÁSI MOZGALMAK — LAPSZEMLE — HIREK

IRODALOM.

Várkonyi Hildebrand: A lelkiélet zavarai. (Nemzetnevelők Könyvtára. IV. sorozat. 3. sz. Az Orsz. Közokt. Tanács kiadása. Budapest, 1943. 158 old.)

Régi és jólbevált pedagógiai igazság az, hogy a nevelői eljárásnak legfőbb irányelve a gyermek megértése. Téves és idejétmúlt felfogás az, hogy a 'gyermek miniatűr-felnőtt. Távol áll ő a felnőttek életfelfogásától, életkörülményeitől, s ha mi nem igyekezünk az ő sajátos gyermeki világát megérteni, s abba belehelyezkedni, elkeserítjük a gyermeket. Bizalmatlanságot ébresztünk benne a felnőttek iránt, s ennek következtében a magára maradó gyermek még jobban elzárkózik és tanácstalanul áll majd szemben a gyermek és az ifjúkor testi-lelki problémáival, sőt viharáival.

Kétségtelen u. i., hogy a gyermekkor és a serdülés évei korántsem olyan zavartalan boldogság ideje, mint azt a felnőttek nosztalgikus visszakképződése festi magának. A fejlődő emberi psziché u. i. már a kezdődő öntudatosulás első idejétől fogva érzi és megszenvedti a bontakozásnak és alakulásnak töréseit, ütközéseit. Ezenfelül bántó korlátozást érez a környezetnek és a nevelésnek formáló hatásaiban.

A lelki életnek ezekkel a fejlődési zavaraival foglalkozik Várkonyi könyve. Miután vázolta a normális és abnormis gyermek lelki képét, sorra veszi a gyermekkor lelki rendellenességeit. Ilyenek a gyermekkori hazugság, lopás, csavargás stb. Majd elemzi az egyetlen gyermeknek, a problematikus gyermekeknek, a bűnöző, a nehezen nevelhető, a gyengeelméjű és ideges gyermeknek egyéniségét. Végül a gyermekkori nemi élet rendellenességeit veszi a lélekбúvár bonckése alá.

A könyv második része a serdülő és ifjúkor egyes rendellenességeivel foglalkozik. A kamaszkor a maga forrongásban levő érzésvilágával, a testi fejlődésnek mélyreható rianásaival s az ebből következő lelki megrendülésekkel súlyos probléma a szülők és nevelők számára, de nehéz és kihatásaiban végzetes kérdés magára az illető növendékre nézve is. A későbbi férfi lelkülete, életértékelésmódja, erkölcsi ereje és világnézeti képe itt kapja meg elhatározó vonásait. A megértésnek, a méltányos kezelésmódnak és a bizalmateltő szeretetnek ebben a korban felmérhetetlen jelentősége van.

Ennek a kamaszkornak túlzó érzékenységet és kóros kinövéseit jellemlelektani alapon tárgyalja a szerző, feltárva a serdülőkor különféle védekező cselekvéseit, melyek a bizalmatlanságból erednek. Elemzi az énes és önző törekvéseket, a serdülőkori elme- és érzelmi zavarok forrásait, majd a fiatalkori öngyilkosság kérdését. Befejezésül részletesen foglalkozik a pályaválasztás problémájával, hangsúlyozva azt a kívánatos harmóniát, amelynek meg kell lennie az egyéni adottságok, hajlamok és a választott élethívatás között.

A mű gyakorlati igényekkel készült: Nevelők tanácsadója kíván lenni. Ezért a szerzőnek gondja van arra, hogy az egyes lelki zavarok és rendellenességek tárgyalása során rámutasson a nevelői gyógyításmódjukra is. A sok közül megemlíti tanácsát, melyet az ideges, gyenge akaratú gyermekek kezelésére ad: „Az idegesség kifejlődését megelőzni hivatott eljárás a gyermek általános lelki edzése. A lelki edzés szorosan összefügg a sikerekkel és ezeknek lélektani jelentőségével. Amilyen fontos, hogy a gyermeket jólmegérdemelt sikerekhez juttassuk, éppoly sullyal esik latba az a másik követelmény, hogy a gyermeknek meg kell szoknia bizonyos sikertelenséget is.“ Az egész mű hangneme arról tanúskodik, hogy Várkonyi tanácsait és megállapításait a szakirodalomnak és az egyéni bűvárlatainak eredményein mélyíti el. Így könyve nemcsak tanulságos, hanem öntudatra ébresztő olvasmány is.

Dr. Vázy József.

Dr. Kemény Gábor: Egy magyar kultúrpedagógus. Nagy László életműve. Budapest, 1943. Nagy László könyvtár kiadása, 239. l.

Nagy László úttörő életművének ismertetése már önmagában is igen vonzó és hálás feladat, ha azután még a kortárs közvetlen élményvilága is áthatja és a hűséges tanítvány mesterének hagyatékát gondosan őrző lelkülete is megnyilatkozik benne, lenyűgöző és lelkesítő olvasmánnyá lesz. Így vagyunk Kemény Gábor legújabb kötetével is s ez az, ami egész külön jelentőséget ad neki. Nagy László nevéhez elsősorban a gyermektanulmányozás megteremtése és kifejlesztése kapcsolódik magyar nevelői és lélektani irodalmunkban. Kemény Gábor a könyv minden egyes fejezetében azonban meggyőzően mutat rá, hogy Nagy László minden részletkutatása tulajdonképpen egy átfogó, elmélyülő kultúrkonceptió szerves járuléka. A gyermek lelkületének beható vizsgálata, érdeklődésének, egyéniségének fejlődéslélektani felderítése nem szigeteli el az élet többi jelenségétől. Éppen az az érdekes nála, hogy minél jobban felfedi és értékeli a gyermeki egyéniség sajátos jegyeit, annál jobban közeledik a közösségbe való beilleszkedés kérdéséhez, azaz az individuális jellemvonások felkutatásával a szociális nevelés számára véli a talajt előkészíteni, mert benső meggyőződése, hogy a társadalomnak igazi építő tagjai csak azok lehetnek, akik önmagukban az önálló személyiséget ki tudták fejleszteni. Erős egyéniségek, saját értékeik tudatára ébredt személyiségek ismerik fel a közösségi munka igazi jelentőségét, bennük fejlődik ki az elmélyült közösségi érzés s ők fognak tudni valójában társadalomalkotó tényezőkké lenni. Igaza van Kemény Gábornak, amikor Nagy László életművének gyökereit a reformkorszak nagy örökségében, elsősorban br. Eötvös József kultúrfelfogásában látja, de amíg a nagy magyar kultuszminiszter optimista hittel bízott benne, hogy elveit a társadalom valóra is váltja, Nagy László több realizmussal a nevelés lélektani feltételeinek megteremtése által elsősorban a társadalmat remélte megjavítani.

Nagy László indulásának ideje egybeesik a magyar neveléstudomány legmozgalmasabb korszakával. Minden téren kezdeményezések, lelkes példakitűzések, buzgó tanulmányozás készítik elő a talajt a korszerűbb és a